

П.Г.ПЕРЕРВА, Т.О.ОКЛАНДЕР, В.В.ВОЙТКО, А.В.КОСЕНКО, М.М.ТКАЧОВ

ФОРМУВАННЯ МАРКЕТИНГОВИХ ТА ЦІНОУТВОРЮЮЧИХ ЕФЕКТІВ ПРИ ОЦІНЮВАННІ ПОТЕНЦІАЛУ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНО-ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Обґрунтовано, що у ринковій економіці ефективність процесів створення та використання інтелектуально-інноваційних технологій регулює процеси суспільного виробництва на глобальних, національних, регіональному рівнях і на рівні господарюючого суб'єкта. Усвідомлення законів, спрямованості розвитку економічної системи та шляхів удосконалення системи господарювання стає необхідним для прийняття управлінських рішень на кожному рівні. Це припускає глибоке розуміння сутності ефективності процесів створення та використання інтелектуально-інноваційних технологій, її функцій та видів в економічних системах, взаємозалежних змін, що відбуваються в матеріальній і соціальній сферах економіки.

В статті доведено, що при виборі виду та напрямку здійснення інноваційного процесу і ухваленні рішення про фінансування процесів створення та використання інтелектуально-інноваційних технологій менеджер підприємства-розробника або споживача технології повинен оцінити потенційну значущість кожного з можливих варіантів реалізації проекту для виявлення оптимального варіанту. Для визначення ефективності інтелектуально-інноваційних технологій використовується експертиза, критеріями якої є науково-технічні, економічні, екологічні, соціальні та інші показники проекту. Відповідно до цих критеріїв розрізняють і відповідні види ефекту, які можна буде отримати при практичній реалізації того чи іншого виду проекту. Проведені дослідження дозволили виявити та обґрунтувати найбільш важливі види ефектів, які можуть мати місце при оцінюванні потенціалу інтелектуально-інноваційних технологій.

Визначено, що найбільш важливими видами ефектів при створенні та використанні інтелектуально-інноваційних технологій є наступні: економічний, науково-технічний, фінансовий, ресурсний, соціальний, екологічний, правовий, ринковий (маркетинговий), регіональний, податковий, синергетичний та негативний ефекти.

Ключові слова: технологія; інновація; інтелектуальний потенціал; міжнародна діяльність; технологічний процес; вартісна оцінка

П.Г.ПЕРЕРВА, Т.О.ОКЛАНДЕР, В.В.ВОЙТКО, А.В.КОСЕНКО, М.М.ТКАЧОВ

ФОРМИРОВАНИЕ МАРКЕТИНГОВЫХ И ЦЕНООБРАЗУЮЩИХ ЭФФЕКТОВ ПРИ ОЦЕНКЕ ПОТЕНЦИАЛА ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНО-ИННОВАЦИОННЫХ ТЕХНОЛОГИЙ

Обосновано, что в рыночной экономике эффективность процессов создания и использования интеллектуально-инновационных технологий регулирует процессы общественного производства на глобальных, национальных, региональном уровне и на уровне хозяйствующего субъекта. Осознание законов, направленности развития экономической системы и путей совершенствования системы хозяйствования становится необходимым для принятия управленческих решений на каждом уровне. Это предполагает глубокое понимание сущности эффективности процессов создания и использования интеллектуально-инновационных технологий, ее функций и видов в экономических системах, взаимосвязанных изменений, происходящих в материальной и социальной сферах экономики.

В статье доказано, что при выборе вида и направления осуществления инновационного процесса и принятии решения о финансировании процессов создания и использования интеллектуально-инновационных технологий менеджер предприятия-разработчика или потребителя технологии должен оценить потенциальную значимость каждого из возможных вариантов реализации проекта для выявления оптимального варианта. Для определения эффективности интеллектуально-инновационных технологий используется экспертиза, критериями которой являются научно-технические, экономические, экологические, социальные и другие показатели проекта. Согласно этим критериям различают и соответствующие виды эффекта, которые можно будет получить при практической реализации того или иного вида проекта. Проведенные исследования позволили выявить и обосновать наиболее важные виды эффектов, которые могут иметь место при оценке потенциала интеллектуально-инновационных технологий.

Определено, что наиболее важными видами эффектов при создании и использовании интеллектуально-инновационных технологий являются: экономический, научно-технический, финансовый, ресурсный, социальный, экологический, правовой, рыночный (маркетинговый), региональный, налоговый, синергетический и отрицательный эффекты.

Ключевые слова: технология; инновация; интеллектуальный потенциал; международная деятельность; технологический процесс; стоимостная оценка

P.G.PERERVA, T.O.OKLANDER, V.V.VOYTKO, A.V.KOSENKO, M.M.TKACHOV,

FORMATION OF MARKETING AND PRICE-EFFECTIVATING EFFECTS IN EVALUATION POTENTIAL OF INTELLECTUAL AND INNOVATIVE TECHNOLOGIES

It is substantiated that in a market economy the efficiency of the processes of creation and use of intellectual and innovative technologies regulates the processes of social production at the global, national, regional levels and at the level of the economic entity. Awareness of the laws, the direction of development of the economic system and ways to improve the management system becomes necessary for management decisions at every level. This presupposes a deep understanding of the essence of the efficiency of the processes of creation and use of intellectual and innovative technologies, its functions and types in economic systems, interdependent changes occurring in the material and social spheres of the economy.

The article proves that when choosing the type and direction of the innovation process and deciding on financing the creation and use of intelligent innovation technologies, the manager of the developer or consumer of technology must assess the potential significance of each possible project to identify the best option. To determine the effectiveness of intellectual and innovative technologies, expertise is used, the criteria of which are scientific and technical, economic, environmental, social and other indicators of the project. According to these criteria, there are relevant types of effect that can be obtained in the practical implementation of a particular type of project. The conducted research allowed to identify and substantiate the most important types of effects that can occur in assessing the potential of intellectual and innovative technologies.

It is determined that the most important types of effects in the creation and use of intellectual and innovative technologies are the following: economic, scientific and technical, financial, resource, social, environmental, legal, market (marketing), regional, tax, synergetic and negative effects.

Keywords: technology; innovation; intellectual potential; international activity; technological process; cost estimation

Вступ. Протягом всієї своєї історії людство прагнуло домогтися максимального результату ціною мінімальних зусиль. У значній мірі це прагнення стало заставою прогресу, виникнення наукових знань і культурних цінностей. По суті, саме ефективність будь-якої системи, будь то соціальна, економічна або технологічна система, визначає її долю з погляду перспектив розвитку, самовдосконалення та виживання в конкурентній боротьбі з іншими сценаріями еволюції. У системі світового господарства, заснованого на приватній комерційній ініціативі, значення ефективності інноваційної діяльності безупинно зростає в міру глобалізації та інформатизації економіки, росту взаємозалежності та взаємозумовленості господарських рішень, ускладнення процесів виробництва. У ринковій економіці ефективність процесів створення та використання інтелектуально-інноваційних технологій регулює процеси суспільного виробництва на глобальних, національних, регіональному рівнях і на рівні господарюючого суб'єкта. Усвідомлення законів, спрямованості розвитку економічної системи та шляхів удосконалення системи господарювання стає необхідним для прийняття управлінських рішень на кожному рівні. Це припускає глибоке розуміння сутності ефективності процесів створення та використання інтелектуально-інноваційних технологій, її функцій та видів в економічних системах, взаємозалежних змін, що відбуваються в матеріальній і соціальній сферах економіки.

Аналіз результатів існуючих досліджень. Дослідження міжнародної інноваційно-інтелектуальної діяльності, результати яких проведені в даній роботі, виконані на основі вивчення і аналізу робіт вітчизняних і іноземних авторів: Л.С.Марчук [1, 2, 16], А.В.Кравчук [3], М.В.Маслак [6, 9, 17], А.В.Косенко [6, 9, 17], Н.П.Ткачова [5], Т.О.Кобелєва [7, 8, 9, 10, 17], А.М.М.Ткачов [8], М.Ю.Глізнуца [5], Д.Коціскі [13], М.Верес Шомоші [10] та ін.

Разом з тим, проведених досліджень в сфері вартісного оцінювання промислових інновацій та інтелектуального потенціалу промислових підприємств ще недостатньо. У наявних публікаціях дослідників недостатньо матеріалів, що розкривають теоретико-методичну та практичну можливість вартісного оцінювання інтелектуально-інноваційних технологій по наперед заданим критеріям. Дослідники в переважній більшості звертаються тільки до розрахунків економічного ефекту від розробки та використання інтелектуально-інноваційних технологій, що може в певній мірі суттєво зменшити результати розрахунків економічного ефекту. З іншого боку, достатньо рідко зустрічаються дослідження, які б певним чином враховували негативні ефекти інноваційної діяльності промислових підприємств та її результатів, що також потребує свого розвитку та вдосконалення.

Постановка завдання. Визначити основні напрямки формування показників економічної ефективності процесів створення та використання інтелектуально-інноваційних технологій на промислових підприємствах. Сформулювати та обґрунтувати найбільш важливі види економічних ефектів, що виникають про створенні та споживанні інтелектуально-інноваційних технологій

Методологічною основою проведеного дослідження є використання комплексного і системного підходів, загальнонаукові методи структурного і факторного аналізу, синтезу, класифікації і систематизації стосовно даних проблем визначення ефективності інтелектуально-інноваційної діяльності в інноваційній діяльності промислових підприємств.

Результати дослідження. При виборі виду та напрямку здійснення інноваційного процесу і ухваленні рішення про фінансування процесів створення та використання інтелектуально-інноваційних технологій менеджер підприємства-розробника або споживача технології повинен оцінити потенційну значущість кожного з можливих варіантів реалізації проекту для виявлення оптимального варіанту. Для визначення ефективності інтелектуально-інноваційних технологій використовується експертиза, критеріями якої є науково-технічні, економічні, екологічні, соціальні та інші показники проекту. Відповідно до цих критеріїв розрізняють і відповідні види ефекту, які можна буде отримати при практичній реалізації того чи іншого виду проекту. Проведені дослідження дозволили виявити та обґрунтувати найбільш важливі види ефектів, які можуть мати місце при оцінюванні потенціалу інтелектуально-інноваційних технологій. Наші пропозиції з цього приводу наведено в табл.1.

Розглянемо більш детально кожний з виявлених видів ефектів та зробимо для них відповідну економічну характеристику.

Економічний ефект потенціалу інтелектуально-інноваційних технологій виражається в прискоренні господарських процесів, скороченні витрат на виробництво продукції і надання послуг. Економічна ефективність нововведення залежить від масштабів використання і ступені його дифузії в різних галузях економіки. Високий економічний результат потенціалу інтелектуально-інноваційних технологій стимулює подальший розвиток інноваційної діяльності, укріплює конкурентні позиції фірми на ринку. Слід зазначити, що разом з визначенням економічної ефективності нововведення необхідно розраховувати величину інноваційних ризиків. Прогнозні оцінки економічного ефекту коректуються з урахуванням ризиків, що виникають при реалізації інноваційної діяльності. Економічний ефект потенціалу інтелектуально-інноваційних технологій може включати в себе наступні складові: прибуток від ліцензійної діяльності; прибуток від впровадження винаходів, патентів, ноу-хау; збільшення обсягу продаж виробів; покращення показників використання виробничих потужностей; зменшення

термінів окупності інвестицій, які було вкладено для інноваційних технологій; зменшення термінів створення чи споживання інтелектуально-капітального будівництва.

Таблиця 1 - Класифікація ефектів при оцінюванні потенціалу інтелектуально-інноваційних технологій

№ п/п	Вид ефекту	Чинники, показники
1	Економічний	Показники враховують у вартісному значенні всі види результатів і витрат, обумовлених реалізацією інновацій
2	Науково-технічний	Новизна, простота, корисність, естетичність, компактність
3	Фінансовий	Розрахунок показників базується на фінансових показниках
4	Ресурсний	Показники відображають вплив інновації на обсяги виробництва і споживання того або іншого виду ресурсу
5	Соціальний	Показники враховують соціальні результати реалізації інновацій
6	Екологічний	Шум, електромагнітне поле, освітленість (зоровий комфорт), вібрація. Показники враховують вплив інновацій на навколишнє середовище
7	Правовий	Відповідність чинному національному та міжнародному законодавству
8	Ринковий (маркетинговий)	Показники часу виходу на товарний ринок та його освоєння
9	Регіональний	Зміни показників ефективності регіональної економіки
10	Податковий	Податкові та інші пільги держави в галузі інноваційної діяльності
11	Синергетичний	Комплексні показники ефективності
12	Негативний	Показники суперечностей між підприємцем, суспільством та довкіллям

Науково-технічний ефект потенціалу інтелектуально-інноваційних технологій полягає в розвитку різних галузей науки, техніки і технології (при створенні матеріальних інновацій). Наукові знання є базою для ефективного споживання потенціалу інтелектуально-інноваційних технологій. Науково-технічні показники упровадженого нововведення відображають комерційну значущість здійснених наукових досліджень. Для визначення науково-технічного ефекту можуть бути використані оцінні показники, що виражені в балах, враховують новизну, рівень винахідництва і практичну користь нововведення. Показниками науково-технічного ефекту можуть бути: кількість зареєстрованих авторських свідоцтв; збільшення питомої ваги нових інформаційних технологій; збільшення питомої ваги нових прогресивних технологічних процесів; підвищення коефіцієнту автоматизації виробництва; підвищення організаційного рівня виробництва і праці; збільшення кількості публікацій (індекс посилань); патентоспроможність (можливість захисту проекту патентом); патентна чистота (відсутність порушень патентного права одного із власників патентів); підвищення конкурентоспроможності підприємства та його продукції на світовому ринку та ринках промислово розвинутих країн.

Фінансовий ефект полягає в покращенні фінансових показників роботи як підприємства в цілому, так і безпосередньо сфери його інноваційної діяльності в сфері створення та використання потенціалу інтелектуально-інноваційних технологій: зменшення розміру інвестицій (вкладення у виробництво, вкладення в маркетинг; для проектів НДДКР витрати на проведення дослідження й вартість розвитку, якщо дослідження успішно); збільшення норми чистого прибутку; зменшення рівня фінансового ризику; збільшення можливостей використання пільгового податкового та іншого законодавства.

Ресурсний ефект потенціалу інтелектуально-інноваційних технологій полягає у покращенні показників ресурсного забезпечення виробничо-підприємницької діяльності підприємства, підвищенню ефективності використання наявного ресурсного потенціалу. До показників, що його характеризують пропонується віднести: покращення показників використання основних виробничих фондів, зріст показника фондівддачі, тобто відношення середньорічного валового доходу, отриманого від потенціалу інтелектуально-інноваційних технологій, до капітальних витрат; прискорення оборту обігових коштів; покращення показників використання трудових ресурсів, ріст продуктивності праці; відсутність (зменшення) потреби в додаткових виробничих потужностях; достатність наявного виробничого персоналу (по чисельності і кваліфікації); відсутність (зменшення) потреби в унікальних (дефіцитних) ресурсах.

Соціальний ефект потенціалу інтелектуально-інноваційних технологій полягає у тому, що вони сприяють підвищенню добробуту суспільства, підвищенню якості життя і умов праці, збільшенню продуктивності, прискоренню оновлення життєвого середовища. Створювані людиною новини значно змінюють середовище життєдіяльності, полегшують трудову діяльність. Інноваційні процеси прискорюють оновлення життєвого середовища. Соціальна значущість нововведення, що відображає його внесок в поліпшення соціальної сфери, на нашу думку, в достатньо повній мірі може визначатися за допомогою наступних оцінок: підвищення рівня життя (ріст доходів працівників, підвищенню ступню задоволення фізіологічних потреб працівників); покращення способу життя (зайнятість населення, кількість нових робочих місць, підготовка кадрів, соціальна безпека); укріплення здоров'я і збільшенню тривалості життя працівників та членів їх сімей (поліпшення умов праці та відпочинку, розвиток сфери охорони здоров'я,

підвищенню ступеню безпеки праці); збільшення кількості робочих місць; підвищення кваліфікації робітників.

Екологічний ефект визначається здатністю інновації при виробництві, експлуатації і утилізації не створювати негативну дію на навколишнє середовище. При екологічній оцінці потенціалу інтелектуально-інноваційних технологій враховуються потенційні екологічні ризики, що відображають рівень його екологічної безпеки. Екологічний ефект потенціалу інтелектуально-інноваційних технологій пропонується оцінювати з використанням наступних показників: зменшення викидів в атмосферу, землю, воду шкідливих компонентів, які призводять до їх забруднення; зменшення кількості відходів виробництва; зменшення показників енергомісткості та ресурсомісткості продукції, що випускається; розширення можливостей повторного використання продукції після закінчення терміну корисного використання; покращення показників утилізації продукції в кінці терміну служби; підвищення ергономічності виробництва; поліпшення показників екологічності продукції, що випускається; зменшення штрафних санкцій за порушення екологічного законодавства та інших нормативних актів в галузі охорони довкілля.

Правовий ефект визначає цінність потенціалу інтелектуально-інноваційних технологій з юридичної точки зору, тобто відсутність або мінімізація можливостей інноваційних наслідків не бути у відповідності з національним або міжнародним законодавством. Фактори цього виду ефекту потенціалу інтелектуально-інноваційних технологій, на нашу думку, можуть бути наступні: створення та використання інтелектуально-інноваційних технологій не суперечить чинному національному законодавству; створення та використання інтелектуально-інноваційних технологій не суперечить чинному міжнародному законодавству; створення та використання інтелектуально-інноваційних технологій не суперечить перспективному національному та міжнародному законодавству; позитивна реакція суспільної думки на результат інноваційної діяльності.

Ринковий (маркетинговий) ефект потенціалу інтелектуально-інноваційних технологій характеризується показниками економії за рахунок скорочення часу виходу на товарний ринок та швидкості його освоєння.

Регіональний ефект потенціалу інтелектуально-інноваційних технологій відтворює покращення показників регіональної економіки: зміна кількості робочих місць в регіоні; поліпшення постачання регіону виробничими ресурсами; поліпшення постачання регіону споживачькими товарами.

Податковий ефект виявляється в економії коштів інноваційних підприємств завдяки комплексу податкових та інших пільг, що надаються державою виконавцям інноваційних програм та проектів згідно чинного законодавства України. До такого роду пільг слід віднести: пільги з податку на прибуток (в нашій

країні в різні часи такі пільги надавалися); пільги по земельному податку (заклади науки, освіти, культури, охорони здоров'я, соціального забезпечення звільняються від цього податку; інноваційні підприємства сплачують земельний податок в меншому розмірі); пільги по податку на додану вартість (звільняються або зменшується розмір цього податку на операції з оплати вартості наукових досліджень, які фінансуються за рахунок Державного бюджету, а також вартість ввезених в Україну певних товарів для виконання інноваційних проектів); пільги по митним платежам (при ввезенні в Україну протягом терміну чинного свідоцтва про державну реєстрацію інноваційного проекту звільняються від сплати ввізного мита сировина, матеріали, устаткування, обладнання, комплектуючі, які ввезені в Україну для використання технологічними парками і їх структурами); пільги по оновленню основних засобів (інноваційним підприємствам дозволяється прискорена амортизація основних засобів і встановлюється 20-процентна норма прискореної амортизації).

Синергетичний ефект виникає в результаті сумісного використання всіх вищезазначених ефектів, які сприяють створенню високоефективного механізму, що забезпечує безперервну генерацію і швидке використання інтелектуально-інноваційних технологій в діяльності промислового підприємства, в його макро- та мікросередовищі. Інновація характеризується як високозначуща тільки за наявності всіх вищеперелічених ефектів.

Проте разом з позитивними властивостями інтелектуально-інноваційних технологій можуть мати негативні наслідки. Вони полягають в шкідливому впливі на людину і середовище, де вона проживає. Прискорення циклу «наука - техніка - виробництво» призводить до збільшення кількості природних ресурсів, що залучаються до виробництва, посиленню техногенної дії на природу і забрудненню навколишнього середовища, тому активізація інноваційної діяльності фірм є головною причиною загострення суперечностей між суспільством і природним середовищем. З метою збереження своїх позицій на ринку і забезпечення високої конкурентоспроможності товарів підприємства створюють високотехнологічну, наукомістку продукцію, формуючи нові ринки збуту. Високий ринковий попит на новинки визначає характер сучасного виробництва в промислово розвинених країнах, особливістю якого є випуск товарів з коротким життєвим циклом (наприклад, електронне устаткування морально застаріває через рік). В результаті прискорення інноваційних процесів виробництва можуть застаріти, ледве поступивши на ринок. При цьому виникає подвійний негативний ефект: економічний – підвищені витрати по створенню інтелектуально-інноваційних технологій, не компенсовані доходами, а також екологічний – нераціональне використання природних ресурсів і додаткових відходів виробництва.

Інтелектуально-інноваційним технологіям можуть бути властиві одночасно позитивні і негативні

аспекти. Так, інновація може володіти економічним ефектом (приносить прибуток), але при цьому бути антисоціальною. Наприклад, військово-промисловий комплекс в багатьох країнах є однією з небагатьох експортно-орієнтованих галузей економіки, які дозволяють поповнити прибуткову частину бюджету країни. Проте про соціальний ефект технологічних розробок, спрямованих на масове знищення людей, говорити не доводиться.

Можлива також ситуація, коли непросто охарактеризувати ефекти, що виникають при використуванні інтелектуально-інноваційних технологій, тобто не можна сказати однозначно - володіє нововведення позитивною або негативною дією. Наприклад, винахід технології по виробництву електроенергії з використанням ядерних реакцій дозволив значно понизити собівартість електроенергії. При цьому атомні електростанції є небезпечними виробничими об'єктами для життєдіяльності населення.

Висновки. Проведене дослідження дозволяє стверджувати, що інноваційна діяльність промислових підприємств суттєво підвищує свою ефективність в умовах ринкової економіки, тому що дії конкурентів на ринку змушують підприємства підвищувати якість товарів, розширювати їхні асортименти, знижувати собівартість продукції. Ці заходи, природно, вимагають певних витрат, які обов'язково повинні бути відшкодовані, інакше підприємство може збанкрутувати. У зв'язку із цим кожна інвестиція в створення та споживання інтелектуально-інноваційних технологій повинна бути економічно обгрунтованою, тобто інвестор повинен бути впевнений, що вкладені кошти окупляться, а якщо інвестиції здійснені за рахунок кредиту, то кредит і відсотки за його використання їм будуть повернуті.

Таким чином, для отримання повної оцінки інноваційного проекту необхідно враховувати і визначати всі можливі ефекти і наслідки, які можуть виникнути при створенні і масовому використуванні новини.

Список літератури

1. Марчук Л.С. Методики розрахунку інтелектуального потенціалу підприємства // *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут"* (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 20 (1296). – С. 95-101.
2. Перерва П.Г., Марчук Л.С. Інтелектуальний потенціал як економічна категорія // *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут"* (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 53-63.
3. Перерва П.Г., Кравчук А.В. Ефективність як економічна категорія // *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут"* (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 137-143.
4. Перерва П.Г. Економіко-організаційні засади інноваційної та інвестиційної діяльності підприємства // *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут"* (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 45 (1266). – С.51-55.
5. Перерва П.Г., Косенко О.П., Ткачова Н.П., Ткачов М.М. Формування конкурентного, інтелектуального і маркетингового потенціалу інноваційного підприємства // *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут"* (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 20 (1296). –

С. 36-40.

6. Перерва П.Г., Косенко А.В., Маслак М.В., Матросова В.О., Долина І.В. Формування управлінської, маркетингової та інноваційної політики на підприємствах туристичної індустрії // *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут"* (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 47 (1323). – С. 114-120.
7. Pererva P.G., Kocziszky Gy., Somosi Veres M., Kobieliava T.A. Compliance program: [tutorial] / P.G.Pererva [et al.]; ed.: P.G.Pererva, G.Kocziszky, M. Veres Somosi. – Kharkov ; Miskolc : NTU "KhPI", 2019. – 689 p.
8. Pererva P.G., Kobieliava T.O. The formation of anti-crisis program of the industrial enterprise based on innovative monitoring // *Вісник Національного технічного університету "ХПІ"* (економічні науки). : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2016. – № 48 (1220). – С.41-44.
9. Перерва П.Г., Косенко А.В., Кобелєва Т.О., Маслак М.В. Системний підхід до дослідження цінових, маркетингових, інвестиційних та інноваційних характеристик трансферу технологій промислової продукції // *Вісник Національного технічного університету "Харківський політехнічний інститут"* (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 19 (1295). – С. 121-126.
10. Перерва П.Г., Кобелєва Т.О. Управління маркетингом інноваційної продукції на засадах життєвого циклу товару // *Вісник Національного технічного університету "ХПІ"* (економічні науки). : зб. наук. пр. – Харків : НТУ «ХПІ», 2016. – № 28 (1200). – С. 26-30.
11. Перерва П.Г. Економіко-організаційні засади інноваційної та інвестиційної діяльності підприємства // *Вісник НТУ «ХПІ»* (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 45 (1266). – С.51-55.
12. Перерва П.Г., Кобелєва Т.О. Управління маркетингом інноваційної продукції на засадах життєвого циклу товару // *НТУ «ХПІ»* (економічні науки). : зб. наук. пр. – Харків : НТУ «ХПІ», 2016. – № 28 (1200). – С. 26-30.
13. Kocziszky György Reputational compliance / György Kocziszky, M.Veress Somosi, T.O.Kobieliava // Дослідження та оптимізація економічних процесів "Оптimum-2017" : тр. 13-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 6-8 грудня 2017 р. / ред.: О. В. Манойленко, Є. М. Строков. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – С. 140-143.
14. Перерва П.Г. Комплаєнс-програма промислового підприємства: сутність і задачі / П.Г.Перерва // *Вісник НТУ «ХПІ»*: зб. наук. пр.- Сер.: Економічні науки. – Харків : НТУ "ХПІ", 2017. – № 24 (1246). – С. 153-158.
15. Kocziszky György, Szakaly D., Pererva P.G., Somosi Veres M. Technology transfer.- Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. — 668 p.
16. Марчук Л.С., Перерва П.Г. Інтелектуальний потенціал як економічна категорія // *НТУ «ХПІ»* (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 15 (1291). – С. 53-63.
17. Косенко А.В., Кобелєва Т.О., Перерва П.Г., Маслак М.В. Системний підхід до дослідження цінових, маркетингових, інвестиційних та інноваційних характеристик трансферу технологій промислової продукції // *Вісник НТУ «ХПІ»* (економічні науки) : зб. наук. пр. – Харків : НТУ "ХПІ", 2018. – № 19 (1295). – С. 121-126.

References (transliterated)

1. Marchuk L.S. Metodyky rozrakhunku intelektualnoho potentsialu pidpryyemstva [Methods of calculating the intellectual potential of an enterprise] // *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu "Kharkivskyy politekhnichnyy instytut"* (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr. – Kharkiv : NTU "KhPI", 2018. – № 20 (1296). – S. 95-101.
2. Pererva P.G., Marchuk L.S. Intelektualnyy potentsial yak ekonomichna katehoriya [Intellectual potential as an economic category] // *Visnyk Natsional'noho tekhnichnoho universytetu "Kharkivskyy politekhnichnyy instytut"* (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr. – Kharkiv : NTU "KhPI", 2018. – № 15 (1291). – S. 53-63.
3. Pererva P.G., Kravchuk A.V. Efektyvnist yak ekonomichna katehoriya [Efficiency as an economic category] // *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu "Kharkivskyy politekhnichnyy instytut"* (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr. – Kharkiv : NTU "KhPI", 2018. – № 15 (1291). – S. 137-143.
4. Pererva P.G. Ekonomiko-orhanizatsiyni zasady innovatsiynoyi ta investytsiynoyi diyalnosti pidpryyemstva [Economic and organizational principles of innovative and investment activity of the enterprise] // *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu "Kharkivskyy politekhnichnyy instytut"* (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr. – Kharkiv : NTU "KhPI", 2017. – № 45 (1266). – S.51-55.
5. Pererva P.G.;Kosenko O.P., Tkachova N.P.; Tkachov M.M. Formuvannya konkurentnoho, intelektualnoho i marketynhovoho

potentials innovatsiynoho pidpryemnytstva [Formation of Competitive, Intellectual and Marketing Potential of Innovative Entrepreneurship] // *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu "Kharkivskyy politekhnichnyy instytut" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr.* – Kharkiv : NTU "KHPI", 2018. – № 20 (1296). – S. 36-40.

6. Pererva P.G., Kosenko A.V., Maslak M.V., Matrosova V.O., Dolyna I.V. Formuvannya upravlinskoyi, marketynhovoyi ta innovatsiynoyi polityky na pidpryemstvakh turystychnoyi industriyi [Formation of management, marketing and innovation policy at enterprises of the tourism industry] // *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu "Kharkivskyy politekhnichnyy instytut" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr.* – Kharkiv : NTU "KHPI", 2018. – № 47 (1323). – S. 114-120.

7. Pererva P.G., Kocziszky Gy., Somosi Veres M., Kobieliava T.A. Compliance program: [tutorial] / P.G.Pererva [et al.]; ed.: P.G.Pererva, G.Kocziszky, M. Veres Somosi. – Kharkov ; Miskolc : NTU "KhPI", 2019. – 689 p.

8. Pererva P.G., Kobieliava T.O. The formation of anti-crisis program of the industrial enterprise based on innovative monitoring [The formation of an anti-crisis program of industrial enterprises based on innovative monitoring] // *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu "KHPI" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr.* – Kharkiv : NTU "KHPI", 2016. – № 48 (1220). – S.41-44.

9. Pererva P.G., Kosenko A.V., Kobyelyeva, T.O., Maslak M.V. Systemnyy pidkhid do doslidzhennya tsinovoykh, marketynhovoykh, investytsiynoykh ta innovatsiynoykh kharakterystyk transferu tekhnolohiy promyslovyi produktsiyi [System approach to the study of price, marketing, investment and innovation characteristics of technology transfer of industrial products] // *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu "Kharkivskyy politekhnichnyy instytut" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr.* – Kharkiv : NTU "KhPI", 2018. – № 19 (1295). – S. 121-126.

10. Pererva P.G., Kobyelyeva T.O. Upravlinnya marketynhom innovatsiynoyi produktsiyi na zasadakh zhyttyevoho tsykladu tovaru [Management of marketing of innovative products on the basis of the product life cycle] // *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu "KhPI" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr.* – Kharkiv : NTU «KhPI», 2016. – № 28 (1200). – S. 26-30.

11. Pererva P.G. Ekonomiko-orhanizatsiyni zasady innovatsiynoyi ta investytsiynoyi diyalnosti pidpryemstva [Economic and organizational principles of innovative and investment activity of the enterprise] //

Visnyk NTU "KhPI" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr. [Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" : Sb. sciences Ave]– Kharkiv : NTU "KhPI", 2017. – № 45 (1266). – S.51-55.

12. Kobyelyeva T.O., Pererva P.G. Upravlinnya marketynhom innovatsiynoyi produktsiyi na zasadakh zhyttyevoho tsykladu tovaru [Management of marketing of innovative products on the basis of the product life cycle] // *Visnyk Natsionalnoho tekhnichnoho universytetu "KhPI" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr.* – Kharkiv : NTU «KhPI», 2016. – № 28 (1200). – S. 26-30.

13. Kocziszky György, Veres Somosi M., Kobieliava T.O. Reputational Compliance // *Doslidzhennya ta optymizatsiya ekonomichnykh protsesiv "Optimum-2017" : tr. 13-yi Mizhnar. nauk.-prakt. konf., 6-8 hrudnya 2017 r. / red.: O. V. Manoylenko, YE. M. Strokov* [Research and Optimization of Economic Processes "Optimum-2017": Tr. 13th International science-practice Conf., DRoecember 6-8, 2017 / ed.: O. V. Manoylenko, E. M. Strokov]. – Kharkiv : NTU "KHPI", 2017. – С. 140-143.

14. Pererva P.G. Komplaens-prohramma promyshlennoho predpryatyta: sushchnost y zadachy [Compliance program of an industrial enterprise: essence and tasks] // *Visnyk NTU "KhPI" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr.* [Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" : Sb. sciences Ave]. – Kharkiv : NTU "KHPI", 2017.-№ 24 (1246). -P. 153-158.

15. Kocziszky György, Szakaly D., Pererva P.G., Somosi Veres M. Technology transfer.- Kharkiv-Miskolc: NTU «KhPI», 2012. — 668 p.

16. Marchuk L.S., Pererva P.G. Intelektualnyy potencial yak ekonomichna katehoriya [Intellectual potential as an economic category] // *Visnyk NTU "KhPI" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr.* – Kharkiv : NTU "KhPI", 2018. – № 15 (1291). – С. 53-63.

17. Kosenko A.V., Kobyelyeva, T.O., Pererva P.G., Maslak M.V. Systemnyy pidkhid do doslidzhennya tsinovoykh, marketynhovoykh, investytsiynoykh ta innovatsiynoykh kharakterystyk transferu tekhnolohiy promyslovyi produktsiyi [System approach to the study of price, marketing, investment and innovation characteristics of technology transfer of industrial products] // *NTU "KhPI" (ekonomichni nauky) : zb. nauk. pr.* [Bulletin of the National Technical University "Kharkiv Polytechnic Institute" : Sb. sciences Ave]– Kharkiv : NTU "KhPI", 2018. – № 19 (1295). – S. 121-126.

Надійшла до редакції 21.12.2020

Відомості про авторів / Сведения об авторах / About the Authors

Перерва Петро Григорович (Перерва Петр Григорьевич, Pererva Petr Grigorievich) – доктор економічних наук, професор, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», завідувач кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин Харків, Україна; ORCID:0000-0002-6256-9329; тел.: (067) 940-16-81; e-mail: pgpererva@gmail.com

Войтко Вікторія Валеріївна (Войтко Виктория Валерьевна, Vjtko Viktorija Valeriivna) - кандидат економічних наук, доцент, Національний економічний університет імені Семена Кузнеця, доцент кафедри бухгалтерського обліку і бізнес-консалтингу; тел.: (099) 177-74-42; e-mail:

Окландер Тетяна Олегівна (Окландер Татьяна Олеговна, Oklander Tetyana Olehivna) - доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економіки та підприємництва Одеської державної академії будівництва та архітектури; ORCID: 0000-0003-3955-9808; email: t.o.oklander@opu.ua

Косенко Андрій Васильович (Косенко Андрей Васильевич, Kosenko Andrey Vasilyevich) – кандидат економічних наук, доцент, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», професор кафедри менеджменту інноваційного підприємництва та міжнародних економічних відносин; тел.: (050) 281-09-94; e-mail: avakos74@gmail.com

Ткачев Максим Михайлович (Ткачев Максим Михайлович, Tkachev Maxim Mikhailovich) – кандидат економічних наук, Національний технічний університет «Харківський політехнічний інститут», доцент кафедри права; м. Харків, Україна; ORCID: <https://orcid.org/00000001-2345-6789>; e-mail: tkachovmaksim85@gmail.com